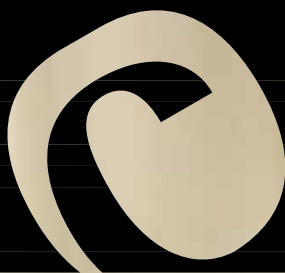

1,80€

núm. 45 octubre_2007

culturālia

Borges

Del petit molí a la gran multinacional

6 entitats
Agrupament Escolta
El moviment targari es prepara pel 50è aniversari

10 actualitat
l'Escena surt al carrer
Fira Tàrraga 2007

14 memòria històrica
Olis Borges
Del petit molí a la gran multinacional

Portada nº 45
Fotografia: A. Marcos

Antoni Palou

Editorial

La tardor cultural

Aquest estiu de benaurança climàtica ens ha deparat algunes i agradables sorpreses, com va ser el concert de jazz de Miquel Soldevila de finals d'agost a la plaça Comediants, *Songs for my father*, concert amb una forta càrrega emotiva en record del seu pare, traspasat ara fa un any i del que tots en guardem un grat record com a persona i com a targarí, i que demostra una vegada més la vinculació de Tàrraga amb el món del jazz. Així com l'extraordinari i breu concert d'orgue que en el marc central del 850è aniversari ens oferí el Monestir de Vallbona, que va ésser un autèntic plaer pels sentits; i destaquem també en majúscula la 27ena Fira de Teatre al Carrer, ja que aquest any per fi hem pogut gaudir de teatre al carrer, valgui la redundància, sense aglomeracions i amb un notable èxit de públic, factors que la història de la Fira havia fet de difícil conjugació fins ara.

I no és cap sorpresa la programació teatral d'aquesta temporada 2007-2008 que manté el nivell de qualitat i rigor de les passades edicions, s'ha iniciat amb l'entranyable Pepe Rubianes el passat dissabte dia 23 de setembre a

l'Ateneu, segueixen Leo Bassi i "J'arrive...! i La Plaça del Diamant, aquestes dues últimes en programa simultani amb el TNC, que prometen brindar-nos unes bones nits de teatre.

Tàrraga es troba a hores d'ara en un moment crucial, un conjunt d'iniciatives de naturalesa urbanística (remodelació de la N-II), i cultural (Fàbrica Trepapat, Farinera...) estan a punt d'iniciar-se, i això ha fet despertar l'adormida societat civil targarina que vol implicar-se en aquestes importants decisions. Cal que tots, ciutadans, estaments i institucions aportem els nostres punts de vista positius i constructius, i l'encert de tots plegats pot ser la clau del futur de la nostra ciutat en els propers anys. Per això cal una implicació important de tots; cal reconèixer que la iniciativa pública ha estat essencial, i sense aquestes idees i projectes, no estariem parlant d'aquestes grans infraestructures, però més cert és que la solució adoptada ha de ser la simbiosi de tots els esforços i implicacions, i que cada ciutadà, estament o institució pugui sentir-se com a seva l'obra final, i que cal reconduir en la seva justa mesura, ens hi juguem molt.

sumari

Els articles publicats a *Culturàlia* només reflecteixen l'opinió de qui els signa. El Consell de redacció de la revista es reserva el dret de publicar o no les cartes adreçades al director i de resumir-ne els continguts.

2 editorial La tardor cultural	3 notícies	5 notícia actualitat Moli d'Espigol	6-8 entitats Agrupament escolta 50è aniversari
10-11 actualitat L'escena surt al carrer. Fira Teatre '07	12-13 opinió La vida dels somnis de Josep Ma Maderm	14-17 memòria històrica Borges. Del petit moli a la gran multinacional	18-19 entrevista Josep Castellà El cronista de Tàrraga
20-22 comarca El patrimoni amagat de Vallbona Cabanes de volta	24-25 rutes culturals Excursió a La Rioja	26-27 la cuina agenda llibres	

Revista cultural de Tàrraga

Núm. 45 | octubre '07

Direcció
Antoni Palou
Centre Cultural de Tàrraga

Directora executiva
Rosar Torruella

Redacció
Marta Cortina

Correcció
Marta Cortina

Disseny i publicitat
Núria Aranès
Silvia Pedreira

Fotografia
A. Marcos Torruella
Antoni Palou
Pep Vall

Col·labora
Antoni Palou
Pep Vall
Ramona Bosch Reig
Ajuntament de Tàrraga

Edició i màrqueting
Centre de Disseny Innova, sl
Av. Catalunya, 61, entl. 1a < Tàrraga
Tel. 973 314 698 < Fax 973 314 699
culturalia@centredisseny.com
www.centredisseny.com

Dipòsit legal: L-1528/98

Visita del conseller de Cultura a Cal Trepat

El conseller de Cultura, Joan Manuel Tresserras, va reconèixer, el passat 6 de setembre durant una visita a Cal Trepat, que l'antiga factoria presenta un alt atractiu turístic i pedagògic, més enllà d'un centre d'interpretació. D'aquestes paraules se'n pot deduir la predisposició del conseller per impulsar un projecte de museïtzació, encarat tant a la difusió del patrimoni de la fàbrica com de l'activitat industrial vinculada al món de l'agricultura.

Durant la visita, el conseller va atendre les explicacions del director del Museu Comarcal de l'Urgell, Jaume Espinagosa, sobre la història de Cal Trepat, el treball que s'hi realitza i les necessitats, tant materials com humanes, que genera la seva museïtzació. Cal recordar que la voluntat, tant dels tècnics com de l'Ajuntament de Tàrrrega, és convertir Cal Trepat en un museu de la industrialització del camp, a l'estil dels que ja existeixen en diferents indrets de Catalunya referents al tèxtil, a la sal o al ferro i que formen part de la xarxa del Museu de la Ciència i la Tècnica de Catalunya.

Per ara, els tècnics del Museu Comarcal han documentat unes 2.250 peces dels 10.000 objectes que hi pot haver a l'interior de les 19 naus situades a peu de l'antiga N-II. Paral·lelament, el mateix equip ha estat entrevistat els antics treballadors, per tal de conèixer com era el dia a dia a la fàbrica i realitzar un documental a mode de carta de presentació de Cal Trepat.

Espectacles per a tots els gustos, a l'Ateneu

La nova temporada del teatre Ateneu de Tàrrrega presenta una programació que abasta gèneres tan diversos com la dansa o els monòlegs, amb l'objectiu, segons ha explicat el regidor de Cultura de l'Ajuntament, Jordi Ramon, d'obrir les portes a tot tipus de públic i incentivar el gust pel teatre més enllà de la Fira. En aquest sentit, també cal destacar que el preu de cada representació s'adaptarà en funció de la tipologia i del públic a qui va dirigida. Així mateix, es continuarà amb la política de descomptes iniciada l'any passat: un 20% pel carnet jove, +25, majors de 65 anys, socis del TR3SC i grups de més de 20 persones. Les obres que es podran veure són: *Passat el riu*, de la Cia La Perla 29 (20 d'octubre); *Un dia d'estiu*, de Manacorina Independent (3 de novembre); *La millor nit de la teva vida*, de TNC-Versus&Cia (1 de desembre); *El Chou*, de Pot de Plom (15 de desembre); *Monogràfic de Joaquim Serra en el centenari del seu naixement*, de l'Esbart dansaire de Rubí (16 de desembre); *La revelación*, de Leo Bassi (12 de gener); *J'arrive...!*, de Marta Carrasco (26 de gener), i *La plaça del Diamant*, de la Cia TNC (15 de febrer).

A banda d'aquesta programació, l'Ateneu oferix una àmplia oferta de teatre infantil amb un total de vuit obres.

Torna el cicle de conferències Dona informa't

El Consell Comarcal de l'Urgell realitza, per quart any consecutiu, el cicle de conferències *Dona informa't* destinat a totes les associacions de dones de la comarca. En aquesta ocasió, seran sis persones (4 dones i 2 homes) els que parlaran de les seves experiències, tant a nivell personal com professional, sobre temes tan diversos com l'educació, la llengua, la memòria històrica, la llei de dependència, la mort, el plaer de la lectura o l'escriptura en el món actual. Per fer-ho possible, es comptarà amb la presència de conferenciants tant mediàtics com Carles Capdevila, Marius Serra o Imma Monsó, però també de professionals de la salut. Una xerrada sobre la nova llei de dependència i les millores que suposarà per a les dones, les grans cuidadores dels malalts, a càrrec de Carme Monsó, va inaugurar el cicle el 3 d'octubre al teatre Armengol de Bellpuig. La presència masculina l'obrirà Marius Serra el 24 d'octubre a Ca n'Aleix de Tàrrrega amb la conferència *Llengua, enviar i rebre*. La *Maternitat d'Elna* és el títol de l'explicació que farà la historiadora Assumpta Montellà sobre la maternitat per a les exiliades que va obrir Elisabeth Eidenbenz a aquest poble de la Catalunya Nord. La conferència es farà el 7 de novembre a Agramunt i a Bellpuig. Les següents seran *Un home de paraula*, d'Imma Monsó, el 16 de novembre a Bellpuig, i *La nova llei de dependència*, de Conxita Tarruella, el 21 de novembre a Agramunt. El periodista Carles Capdevila posarà el punt final al cicle amb la conferència *Educar de molt bon humor*, el 22 de novembre a Tàrrrega.

100 ANYS

del moviment Escolta i Guia

L'Agrupament targarí es prepara pel 50è aniversari

1959-2009

La defensa de la natura, el treball en equip, ser ciutadans del món i jugar net són alguns dels preceptes que figuren en la Llei escolta i guia.

Un moviment que aquest passat mes d'agost va complir un segle de vida i que a Tàrraga gaudeix de molt arrelament, tant que ja preparen la celebració del 50è aniversari de l'Agrupament Escolta i Guia Mestre Güell/Roger de Llúria previst pel 2009.

Malgrat ser vistos sovint amb cert recel, per la seva proximitat al catolicisme i perquè és un moviment molt absorbent, la seva capacitat de supervivència demostra que els seus ideals encara són capaços d'atreure els nens i els joves i que s'han sabut adaptar als nous temps. Segons explica la secretària de l'agrupament targarí i comissària de la demarcació Lleida/Solsona/Urgell, Cèlia Sentís, el secret d'aquest èxit rau en el seu projecte educatiu,

molt ben estructurat i revisat cada tres anys. "A banda d'oferir una alternativa al lleure, intentem contribuir en la formació dels nens, de manera que siguin més responsables i guanyin en autonomia", afirma.

Des dels seus inicis, almenys a Catalunya, aquest ha estat un moviment lligat al catolicisme i de fet, comenta Sentís, continua present d'alguna manera en el seu ideari. "Som conscients que al nostre país la realitat religiosa és cada cop més diversa, per tant procurem fomentar l'espiritualitat de cada nen sempre que no s'oposi als principis del nostre moviment", puntualitza. En aquest sentit, cal recordar que l'espiritualitat, juntament amb l'opció de país i el progrés de la persona, és un dels seus principals eixos.

L'aparició del primer agrupament a Tàrraga, el Mestre Güell, de noies, data de l'any 1959 de la mà de Ramon Pardell i Francesc Gassó, i al cap d'una any es fundà el de nois, Roger de Llúria. La capital de l'Urgell va ser la segona de la demarcació, després de Lleida, a in-

corporar-se al moviment escolta. Tot i funcionar durant molt temps com a dues entitats autònomes, no va ser fins al 1979 que es van fusionar en l'Agrupament Escolta i Guia Mestre Güell/Roger de Llúria, la coeducació és un dels puntals bàsics d'aquest moviment des de fa bastants anys. De manera que es procura que els grups de treball sempre siguin mixtes i s'ensenya als infants a respectar l'altre sexe i a fomentar la igualtat d'oportunitats.

Les activitats de l'agrupament comencen a l'octubre, coincidint amb l'inici del curs escolar. Durant gairebé nou mesos, s'obre cada dissabte –menys els festius– el Cau, és a dir, l'espai on es realitzen les activitats per a la canalla. Després de molts anys de deambular d'un lloc a un altre, l'entitat va aconseguir a finals dels anys 80 un local estable al carrer Sant Pelegrí, 85. En l'actualitat, l'agrupament targarí compta amb 200 membres i 40 caps.

Per poder donar una atenció personalitzada a cada noi i noia i aplicar el mètode educatiu en funció de la seva edat, tots els agrupaments estan dividits en diferents branques o grups. Així, els nens i nenes d'edats compre-

ses entre els 6 i els 8 anys s'anomenen Càstors, Potes Tendres o Esquirols; entre els 8 i els 11, Llops i Daines; entre els 11 i els 14, Ràngers i Noies Guies; entre els 14 i 17, Pioners i Caravel·les, i entre els 17 i 19, Trucs.

Cèlia Sentís explica que, a diferència d'altres moviments que es dediquen al lleure infantil i juvenil, els escoltes cobreixen totes les etapes educatives fins a la majoria d'edat. Tot i que el plantejament és el mateix: aconseguir que els nois aprenguin a prendre decisions, a treballar en grup i a confrontar idees, a la vegada que adquireixen valors com la solidaritat, el respecte, la tolerància, la valoració de la diversitat i la comprensió; els jocs, les xerrades, tallers, sortides, etc s'adapten en funció de l'edat. "L'objectiu és que els infants vagin adquirint tots aquests principis de forma progressiva, que hi hagi una evolució, per petita que sigui, entre l'inici i el final de curs".

Encara que el centre neuràlgic de l'agrupament és el Cau, bona part de les activitats és realitzen a l'aire lliure, ja sigui a través de sortides de caps de setmana o durant els campaments d'estiu. "L'origen dels escoltes és en

un campament a l'aire lliure. La coneixença del territori i el respecte a la natura i l'entorn és un altre dels pilars bàsics del moviment", destaca Sentís. Per descomptat, el que també aprenen ràpidament els escoltes és muntar i desmuntar una tenda de campanya, ja que gairebé mai s'instal·len en cases de colònies o albergs. "Entenem que muntar un campament està vinculat amb la capacitat d'organització i entendre que tota decisió té una conseqüència, ja que s'han de tenir en compte qüestions com la distribució de les tendes i el seu l'encarament, buscar un espai pels urinaris i les dutxes, per cuinar...".

Un cop superada l'etapa d'escolta i guia, sota qualsevol de les seves denominacions, els joves poden continuar vinculats al moviment com a caps. Per a això, els Minyons Escoltes i Guies de Catalunya (MEG), entitat que aglutina els 140 agrupaments de tot el país, ofereix la possibilitat de formar-se com a cap en la seva Escola de Formació. Això significa que un veritable entusiasta dels escoltes pot estar vinculat tota la vida al moviment, ja que no hi ha límit d'edat per estar al capdavant d'un agrupament. Malgrat tot,

la comissària, és a dir, la persona que està al capdavant de tota la demarcació. Això implica que, a més de dirigir la demarcació, ha de participar en les reunions i activitats que es realitzen a nivell nacional.

Malgrat que tant la demarcació com l'agrupament targari disposen d'una seu estable, Cèlia Sentís comenta que la falta de locals és ara per ara la principal problemàtica del moviment. En aquest sentit, remarca que els alts preus dificulten, especialment a les grans ciutats, el manteniment d'una seu estable. Per aquest motiu, reconeix que és bàsica la col·laboració dels ajuntaments i les parròquies alhora de cedir els espais. ☺

Sentís reconeix que el compromís dels caps està baixant molt, ja que "l'agrupament absorbeix molt". A banda del Cau dels dissabtes i de les sortides, els caps s'han de reunir semanalment per preparar les activitats i, a més a més, participar a les trobades a nivell de demarcació i amb la resta d'agrupaments del país. "És difícil tenir una vida a banda de l'agrupament. Si decideixes implicar-t'hi, has d'estar disposat a perdre gairebé tots els dissabtes,

alguns caps de setmana i hores entre setmana per a les reunions, amb la qual cosa acabes establint uns vincles molt forts amb els companys d'agrupament", afirma Sentís.

A banda, Tàrrrega és la seu de la demarcació Lleida/Solsona/Urgell, des d'on es dona suport i s'impulsa la creació de nous agrupaments escoltes. Des de fa uns mesos, l'entitat disposa d'una nova oficina al flamant Centre d'Entitats i, casualment, Sentís n'és

La vida dels somnis, de Josep Maria Madern

per Rosa Fabregat

Va ser un honor per a mi presentar a Tàrraga i a Cervera aquest nou llibre de Josep Maria Madern, l'escriptor estimat que va néixer a Cervera i viu entre Tàrraga i Barcelona, amb el record de París sempre al fons de les ninetes i en la parla. Em va plaure molt compartir les dues presentacions amb l'admirat amic Albert Turull. La seva intervenció va consistir a glossar l'obra maderniana en la seva totalitat.

Abans d'obrir *La vida dels somnis*, de títol tan suggerent, s'ha de mencionar l'encert dels editors en la il·lustració de la coberta, un fragment del llenç de J. Atkinson Grimshaw, titulat *L'esperit de la nit*, una fada bellíssima que simbolitza el món oníric, nocturn, i alhora l'exaltació del cos femení, sense oblidar el masculí.

Una altra persona que es mereix un agraït reconeixement és l'il·lustrador Benjamí Tous. Com s'adiuen i complementen les il·lustracions amb el text! Segons confirma l'autor, va ser l'Albert qui li va suggerir la idea. Tant l'Albert Turull, com Xavier Garcia van contribuir a l'acurada edició. Ara em centraré en els 66 contes d'aquest volum. Cal felicitar a Josep M. Madern per la bellesa i perfecció de la seva prosa, depurada en les descripcions, plena d'elegància i de bon dir. És un refinat cavaller de la paraula. Sap parlar amb mestria de l'amor, de l'exaltació de l'acte sexual, de l'esclat de la passió, i ho fa sempre amb gran bellesa, abordant tot tipus d'amors sempre amb elegància i una gran tendresa. S'ha de destacar la gran capacitat de síntesi dels textos madernians i la seva concisió. Tots els contes mantenen un to que els agermana i l'extensió similar, a prop d'una pàgina. Cap desentona de l'anterior i del que el segueix, comparat amb els altres. Les unitats creatives d'aquest llibre formen un teixit compacte, dens i intens, de lectura agradable. Cada element s'integra en el conjunt amb harmonia i es clou sempre amb l'efecte sorprenent en l'últim paràgraf, tancant la xarxa narrativa amb l'enginy que tot bon contista sap emprar. Madern descriu la bellesa exultant dels cossos, amb atenció preferent als femenins. Els descriu amb les paraules més adients i precises, i els sol situar dins dels somnis de *La vida dels somnis*. Vida dintre la desraó d'aquesta vida nostra, vida enmig de la solitud i de la precarietat de l'amor.

Els personatges, ell o ella, o noia, noi, home gran, o jove, tots es refugien en els seus somnis nocturns, especialment els de la matinada, per veure realitzats els seus desitjos més secrets, per a fruit d'uns amors que moltes vegades s'enceten dins dels somnis, i amb el temps deixen de ser

matèria de somni per esdevenir realitats diürnes. És l'etern dilema entre ficció i realitat. L'autor empra el recurs literari del món oníric, amb l'intent, el desig, de transformar-lo en real.

Aquestes unitats creatives madernianes, aquests contes infims, independents l'un de l'altre, però cohesionats entre sí, amb personatges sense nom, que s'anomenen ell, ella, com si formessin part de l'immens tapís humà, anònim, vivent i sofrent, de la condició humana, captiven al lector/ra. La singularitat de les peces de Josep M. Madern rau en el seu equilibri intern, en la seva mesura, en la seva unitat de forma, dintre de la diversitat de continguts. El ciment que els uneix és la cisellada prosa, l'envit de descriure la bellesa i el desig, l'esclat de l'amor i la seva consumació, sempre entrant en joc el recurs literari oníric, amb la particularitat d'immergir-se dintre del somni i d'intervenir i influenciar en els somnis dels protagonistes. M'han evocat vivament la pel·lícula de Woody Allen, *La rosa púrpura del Caire*, quan el protagonista emergeix sobtadament de la pantalla i baixa, camallarg, a la platea i parla amb la fascinada espectadora. La ficció surt del seu món i esdevé realitat. Aquest és el joc de l'autor. Fins i tot en el conte titulat *La dona alta*, la protagonista increpa al seu somni repetitiu i ell, el somni, escolta les seves queixes i les argumenta. Li diu que "els somnis es fan realitat quan la persona que somia ho fa amb força i voluntat". Li pregunta: "no tens confiança en el somni"? i la dona, amb el dubte, respon: "Qui té confiança amb els somnis? i el somni sentència: confia en els somnis i no te'n penediràs. I no tornis a amonestar-me!". I la dona es va despertar més convençuda. L'autor ha esperat amb picardia, fins gairebé a l'acabament del llibre, per donar la paraula al somni. L'escriptor Frederic Brown també emprava personatges anònims (ell, ella) en les seves obres, i també Katherine Mansfield. Pel que fa a la brevetat dels contes, Joaquim Carbó va publicar l'any 1994 el llibre *El jardí de Lil·liput* (Pagès editors) integrat per contes de format encara més breu, de mitja pàgina d'extensió.

Dels 66 contes de *La vida dels somnis*, 19 els protagonitzen dones; 2, un nen, i un altre per una nena, i uns quants que protagonitzen petites vides de la flora i de la fauna: uns ocells, com a símbols de llibertat, de vol; un altre, deliciós, narra la mort d'una gateta; o el que explica la por a una serp; i en un tercer l'encís d'una carpa; també en 2 contes es parla d'un sant; o en un altre de l'obsessió pel toc de les hores d'un rellotge sorprenent; o aquell altre d'una volva immaculada de neu, orgullosa de la seva blancor, que

veu castigat el seu orgull. També hi apareixen éssers mitològics, com fades (la que presideix la coberta del llibre i la que protagonitza el conte Història de la fada, sirenes, àngels de la guarda, que poden fer molta companyia nocturna a dones solitàries, o bé homes. És la vida sencera la que narra, conte a conte. Cadascun és una petita tessell·la, una peça del complex mosaic que conforma *La vida dels somnis*, la condició humana.

L'autor sembla que hagi encabit, en aquest ben conjuminat mosaic literari, una munió de vides enfilades per l'esperança que alena en cadascun dels nostres somnis. Amb tendresa i finor en l'expressió, Madern ens mostra la complexitat de la vida i la manera de sobreviure, tot intentant fer realitat els somnis. Contes plens d'un erotisme sa i amable, ben descrit i representat per l'il·lustrador, perquè 66 històries poden donar moltes derivacions. El mostrar de l'autor és ben real en la vida mateixa. Hi apareix la relació heterosexual, la relació homosexual, l'adulteri consentit, o el provocat per la pròpia esposa, per espaiar tanta fillada.

Respecte a les dones que viuen i somien en aquesta obra són, com els homes, companyes en l'amor, en el bes i en l'abraçada. El llibre està immers en la complicitat mútua de la parella, a l'hora de l'exaltació de l'amor. S'hi narren infidelitats i la que rep la batzacada sol ser la dona. En algun cas hi ha el rebuig d'ella, o l'adéu de l'amant. Com en la vida mateixa.

També es parla de la soledat d'algunes dones, de la manca d'amor, de la manca de somnis; de tres prostitutes, dues es refugiaven en els somnis per sobreviure, i la tercera no era feliç perquè no tenia somnis; de la decepció d'una dona, que afirma "de què serveixen els somnis? Els somnis són com la vida mateixa". I aquella altra dona que conquereix la llibertat. I la d'aquella dama desconeguda que accepta l'oblit del seu antic amant, per una nit d'amor. I la història de l'home desaparegut que a la fi troba una noia que li diu, "jo seré el teu somni". I és veritat. Dintre d'aquest mosaic narratiu hi habiten nens i nenes, tractats amb gran respecte. I hi ha homes i dones infelïços i desamparats, perquè viure és difícil sense somnis. Aquesta diria que és la tesi de *La vida dels somnis*, un llibre que s'hauria de llegir pausadament, a petits glops, peça a peça, tessell·la a tessell·la del bellíssim mosaic humà que ens mostra amb traç segur, breu i intens, aquest escriptor que tots estimem i al qui desitgem que no s'estronqui mai el seu immens cabdal de somnis creatius, perquè els seus lectors/res els necessitem.

L'escena surt al carrer

Fira Tàrrrega '07

L' esgotament de les localitats, una zona d'acampada plena, els carrers de Tàrrrega atapeïts... poques dates fan falta per demostrar que un any més la Fira de Teatre ha superat totes les expectatives. A més, segons el seu director artístic, Jordi Colominas, aquest també ha estat l'any del canvi, del retorn cap al teatre de carrer però apostant per espectacles innovadors, singulars i arriscats. Aquest és el cas de *Braakland*, l'obra de la companyia holandesa Dakar, desenvolupat en un camp erm proper al nucli de la Figuerosa, on nou personatges erren per una terra oblidada, sense destí ni esperança possibles. "Malgrat que va generar opinions molt contraposades, espectacles com aquest no deixen indiferent a ningú", va comentar Colominas durant la valoració final del certamen. A més, va afegir que amb aquesta obra s'encesta una línia que marcarà les properes edicions de la Fira: espectacles innovadors i capaços d'establir complicitats amb el paisatge.

Malgrat tot, per veure teatre, ja sigui dins o fora del programa oficial, no calia anar tant lluny, ja que en qualsevol racó del centre de la ciutat el visitant podia topar amb un artista. I és que la Fira és aprofitada com a aparador per tots aquells que desitgen mostrar les seves dots interpretatives davant el públic i programadors. Així, mentre qui més qui menys estava disposat a tornar a la infància saltant sobre l'inflable que la companyia Roseland Musical havia muntat a la plaça Major, se sentien de fons les guitarres elèctri-

ques de la Compagnie Midi 12, que enfilaven pel carrer Major. Quan s'intentava seguir la seva *Fanfare électrique*, sota el porxos del carrer del Carme, un espontani distreia la clientela tot fent jocs de malabars, i així fins anar a parar al Patí, seguir cap al carrer Agoders i d'aquí esmunyir-se pel carreró estret que condueix a la plaça de les Nacions. Tot, sempre acompanyat, per algun artista en busca de la benedicció del públic.

De fet, és aquesta varietat d'espectacles la que atreu tanta gent a Tàrrrega, que algunes estimacions han situat al voltant de 75.000. Dins la programació oficial hi havia des de teatre de cabaret fins a monòlegs, passant pel musical, text, circ, dansa, audiovisual o titelles, entre altres. Una bona oferta capaç de satisfer tot tipus de públic, des del més entès fins al familiar o aquell que només veu obres de teatre els dies de la Fira, perquè, tot i que hi havia un total de 844 professionals inscrits, la majoria dels espectadors formaven part del gran gruix de no-entesos, d'aquelles persones que van fins a Tàrrrega per passar una bona estona o aprofitar el cap de setmana per conèixer gent, alhora que gaudeix d'una àmplia oferta teatral. Dins d'aquest últim grup és poden situar les 5.100 que al llarg dels quatre dies es van allotjar al càmping municipal.

La diversitat de gèneres, però, no només es podia contemplar al carrer, sinó que també s'estenia cap als espais tancats, ja siguin gratuïts o de pagament. En aquest cas, l'organització de la Fira estima que l'ocupació es va situar al voltant del 65%, sent en alguns espectacles total (Al Badulake, Ateneu Popular 9 Barris, Cia. Kiku Mistu, El Espejo Negro, Entàndem, Mag Lari, Microcosmos Teatre, Time Circus&Laika o Yllana) i en altres més discreta. Tot i no tenir uns preus excessius, el pagament frena a molts espectadors que es conformen amb les obres gratuïtes, un extrem que es podia constatar al veure les cues que es formaven davant la plaça dels Àlbers, on Antigua&Barbuda va muntar la seva barra particular per explicar la història d'un nen bombolla, o a l'espai del Reguer, on s'hi van programar diverses companyies.

Del balanç final, també cal destacar-ne les companyies premiades. Segons el criteri del públic que va participar en la votació dels premis Sant Miguel, *El circ de Sara*, de l'Ateneu Popular 9 Barris, i *A petit país*, de Amor à Mère, van ser les millors obres de sala i de carrer, respectivament. Mentre que un jurat conformat per experts va atorgar a l'espectacle de Time Circus&Laika el premi Caixa Catalunya a la millor estrena.

La Llotja

Encara que l'afluència de gent potser és l'aspecte més visible de la Fira i allò que, en definitiva, beneficia als comerços i proveïdors de serveis de Tàrrrega, l'essència de la Fira és les transaccions que es realitzen entorn del món de l'espectacle. De manera que si l'aparador és el carrer, el taullell és la Llotja. En aquest espai, és on les companyies o els seus representants entren en contacte amb els programadors, vinguets d'arreu. Malgrat tot, aquestes trobades sovint només són el punt de partida, ja que els fruits es poden veure al llarg de tot l'any, en altres motres i temporades teatrals.

El gerent de la Fira, Pau Llacuna, va destacar l'èxit del Club Sant Miguel, espai de trobada informal entre professionals complementari a la Llotja, o les trobades a nivell nacional i internacional que es van realitzar en el marc de la Fira. Aquest és el cas de la Circostrada Network, la xarxa europea d'informació, investigació i intercanvis professionals dedicada a les arts de carrer i circ, o del lunch-meeting organitzat per l'Institut Català de les Indústries Culturals (ICIC), centrat a propiciar els contactes i la contractació entre companyies de teatre catalanes i programadors estrangers.

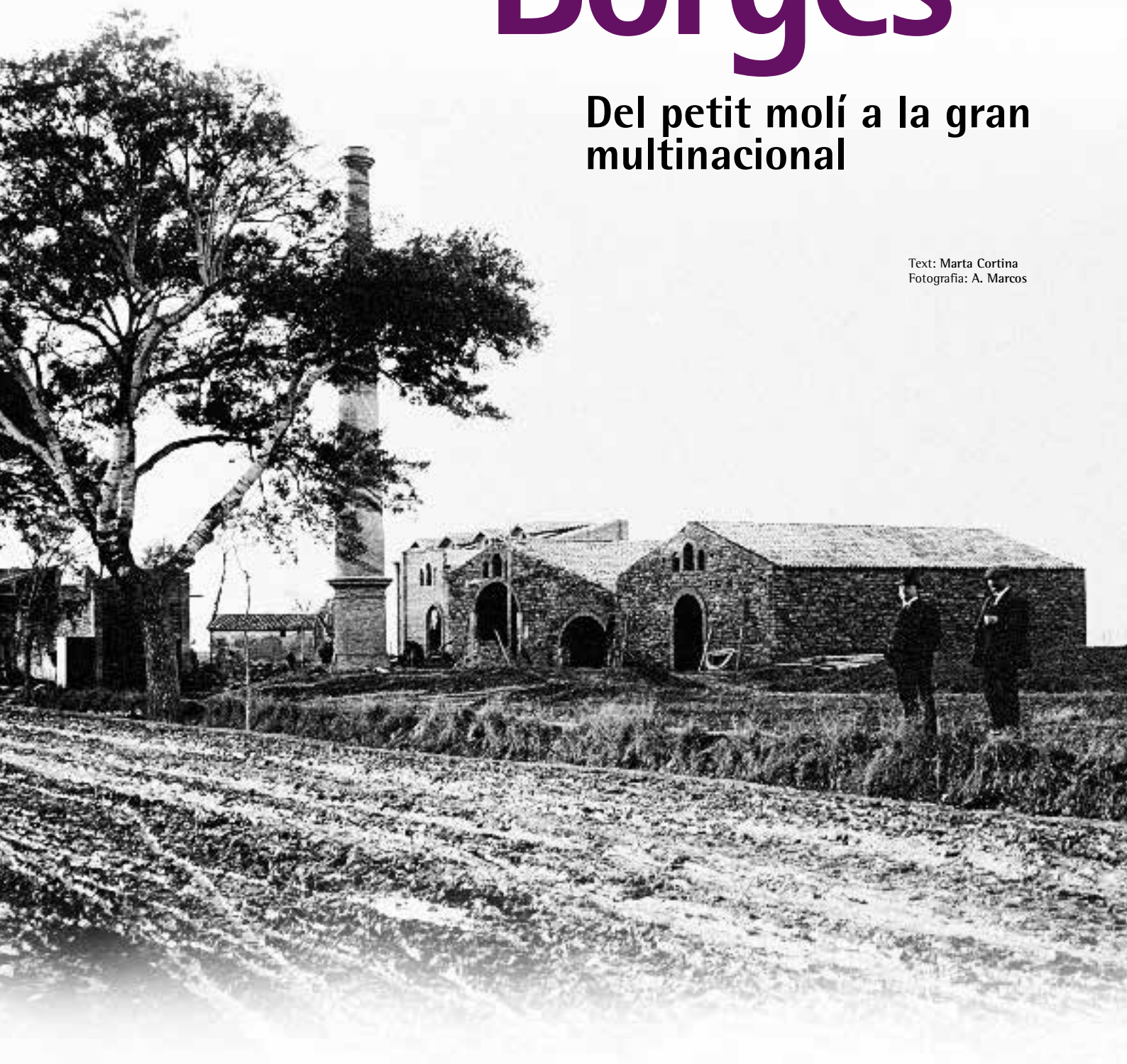
Després d'haver abaixat el teló de l'últim espectacle, els carrers de Tàrrrega es van anar buidant de gent i artistes, tornant, així, a la tranquil·litat que caracteritza aquesta petita ciutat de la Catalunya interior. De manera que al cap d'una setmana ja no quedava ni rastre d'allò que trasbalsa la ciutat durant quatre dies a l'any. Amb tot, la maquinària per preparar l'edició del 2008 ja ha començat a treballar.

Borges

Del petit molí a la gran multinacional

Text: Marta Cortina
Fotografia: A. Marcos

Imatges de la primera fàbrica de Tàrraga
(Aquestes dues fotografies han estat cedides per Aceites Borges Pont, SAU)

m memòria històrica

La història del Grup Borges comença al 1896 quan el matrimoni Pont-Creus funda un petit negoci de compra-venda d'ametlles i olives.

Un centenar de camions carregats de diferents productes surten i entren diàriament de la fàbrica que el Grup Borges té a Tàrrrega. Aquí és on va néixer aquesta gran multinacional i on, avui en dia, es fabrica i s'envasa bona part de l'oli d'aquesta marca comercial. Tot i que les instal·lacions no tenen res a veure amb aquell petit molí que van obrir al carrer Indústria de Tàrrrega al 1914 els fundadors de l'empresa, Antoni Pont i Dolors Creus, l'objecte principal de negoci continua sent el mateix, la producció i distribució d'oli. Tot i que, avui en dia, la multinacional compta amb una important divisió de producció i distribució de fruits secs.

No obstant això, és amb la tercera generació, que entra a l'empresa cap al 1957, quan comença la veritable expansió del grup, tant pel que fa a àmbits de negoci com a entrada al mercat exterior. La primera pedra d'aquesta expansió es posa amb la fundació a Reus (1967) de la segona fàbrica del grup, dedicada, principalment, als fruits secs. Uns anys abans, a Tàrrrega, al 1964, entra en funcionament la primera envasadora d'oli, ja que fins llavors la venda es feia a granel.

Al 1978 es crea l'empresa Frusesa-Frutos Secos Españoles SA, que s'ocupa de posar en marxa les primeres explotacions agrícoles espanyoles que es dediquen a la producció de nous i pistatxos.

Després de Reus és el torn d'Almeria, on al 1984 es funda Borges Andalusia, una planta on es tracten fruits secs i s'elabora oli. Al cap d'un any, l'empresa fa el gran salt, travessant l'Atlàntic i creant Borges of California Inc., una gran filial que es dedica a la producció i transformació de nous i ametlles, i que actualment compta amb una finca de 600 hectàrees.

A partir de llavors, la velocitat d'expansió de Borges arreu del món es podria qualificar de creuer. Al 1994, entra al mercat australià sota el segell Borges Austràlia PTY; un any després, adquireix l'empresa Guirlani USA Inc i a través de les marques Star i Cara Mia entra al mercat americà. A continuació, funda una filial a Tunísia dedicada a l'aprovisionament d'oli procedent d'aquesta zona (1996), al 1997 entra a Rússia amb l'adquisició de Kropotkinskiy Elevator per a l'aprovisió de pipes de girasol i, al 2000, creen Borges Morocco per a l'aprovisionament d'oli d'oliva.

És en aquesta època quan el grup fomenta la búsqueda de nous mercats per al seu aprovisionament, així, després de Tunísia i Marroc, desembarca a Xile (2002) i a Jordània (2005). Durant aquests anys, també adquireix dues noves marques que li permeten, d'una banda, entrar al mercat francès amb la participació a la societat CDS, dedica-

La història del Grup Borges comença al 1896 quan el matrimoni Pont-Creus funda un petit negoci de compra-venda d'ametlles i olives. Al cap d'uns quants anys, al 1914, instal·len un molí d'oli al carrer Indústria i, al 1920, una trencadora d'ametlles. És en aquesta època quan es produeix un punt d'inflexió molt important en la trajectòria del grup, ja que els Pont deixen de vendre a l'engròs per començar a vendre al detall.

Al 1925, s'incorporen al negoci familiar Josep i Ramon Pont, la segona generació de la família, els quals al 1957 instal·len a Tàrrrega la primer extractora per treure oli a partir del pinyol de les olives.

da a la venda de productes pel canal Food Service, i, de l'altra, a Rússia amb la compra de la marca ITLV. L'últim pas d'aquesta expansió s'ha fet aquest mateix any amb la compra de la marca líder d'olives de taula del mercat francès, Tramier.

Aquesta capacitat d'expansió i adaptació als diferents mercats ha permès a aquell petit molí del carrer Indústria convertir-se en una gran multinacional amb presència a més de 105 països, 1.080 treballadors i una facturació anual de 700 milions d'euros.

Els secrets de l'èxit

Segons explica el director de la planta d'olis de Tàrrega, Joan Puig, la capacitat d'adaptar-se al gust dels consumidors, entrant als principals mercats a través de la marca Borges i de les marques de referència ja existents, és una de les claus de l'èxit de Borges. "Tot i que, també hi ha influït, per descomptat, la bona gestió empresarial, l'esperit emprenedor i la bona qualitat dels productes que s'ofereixen", puntualitza.

Cal recordar que malgrat hagi passat més d'un segle des de la seva fundació, el 100% de l'empresa continua a mans de la família Pont.

La fàbrica de Tàrrega

Actualment, a la capital de l'Urgell es refina i s'envasa bona part de l'oli, en qualsevol de les seves variants per al consum humà, que produeix el grup Borges. A tall d'exemple, cal destacar que a Tàrrega es refinen 100.000 milions de quilos d'oli i que s'envasen 150 milions d'ampolles a l'any, entre vidre, llauna i plàstic.

Una de les instal·lacions més impressionants de la fàbrica és la refinadora, que ocupa una nau sencera. Aquí es tracta, per separat, tant l'oli obtingut a

La capacitat d'expansió i adaptació als diferents mercats ha permès a aquell petit molí del carrer Indústria convertir-se en una multinacional amb presència a més de 105 països.

partir de les llavors (girasol, panís, llavor de raïm ...) com el procedent d'olives caigudes de l'arbre, que necessita passar per aquest procés per treure'n l'acidesa, la mala olor i el mal gust. La refinadora consta de cinc parts: primer es centrifuga l'oli, després es filtra amb terres especials per tal d'aclarir-ne el

color, d'aquí passa cap a una càmera de fred que precipita tota la margarina al fons, posteriorment es filtra i, finalment, passa pel procés de temperatura i buit, que li redueix l'acidesa i li treu el mal gust i la mala olor.

Un cop refinat, l'oli s'envasa en uns grans dipòsits cilíndrics d'acer inoxidable, on es guarda a temperatura i humitat constants, igual que els olis d'oliva verge extra. Pel que fa a la varietat verge extra arbequina, es conserva en dipòsits soterrats per preservar-lo i mantenir les seves excepcionals qualitats durant tot la campanya.

Per mesurar la qualitat de l'oli, tant pel que fa al gust com a la composició, la fàbrica de Tàrrega disposa d'un equip de catadors i d'un laboratori reconegut pel Consell Oleícola Internacional.

En referència a aquest últim centre, Puig explica que la legislació exigeix un alt control sobre la producció de l'oli d'oliva, amb la qual cosa es mesuren fins a 40 paràmetres. A més a més, indica, cal conèixer al detall les característiques de tots els olis que entren a la fàbrica per poder realitzar els millors cupatges. Els catadors, en

m memòria històrica

canvi, s'encarreguen de determinar, a nivell gustatiu, els atributs o defectes de l'oli, especialment del verge extra que s'envasa directament.

Un cop superats els controls pertinents, és el torn de realitzar les mescles o bé envasar-lo directament.

Així, sovint, encara hi ha un pas intermig d'elaboració de determinats productes, com ara els etiquetats com a Oli d'Oliva, que són una mescla entre el verge extra i el refinat, i els olis aromàtics, una de les últimes línies creades pel grup i que també es produeix a Tàrraga.

L'últim pas, abans de comercialitzar el producte, és envasar-lo. Tot i que la distribució de l'oli es fa amb multitud de recipients, la planta de Tàrraga s'autoabasteix, a través de la producció pròpia, d'ampolles de plàstic. L'envasadora funciona com una cadena de muntatge totalment automatitzada, de manera que les ampolles entren buides per una banda i surten empaquetades dins una caixa per l'altra, a punt per posar-les al mercat.

Aquest és el cicle de l'oli Borges, des que entra, procedent del molí, fins que surt, preparat per servir a taula.

L'empresa té 1.080 treballadors i una facturació anual de 700 milions d'euros.

Tot i que ha plogut molt des d'aquell 1986, l'objecte empresarial, produir i distribuir oli, continua sent el mateix. Amb tot, ara no només s'abasteix els consumidors de Tàrraga i del voltant, sinó que a tot el món, i no només els petits clients, sinó que també el canal Food Service, és a dir, hosteleria, i la indústria alimentària. L'elevat nivell de producció, 100 milions de quilos a l'any, implica, però, que la planta funcioni les 24 hores del dia durant tot l'any, tret de les parades puntuals per Nadal, Pasqua i a l'agost, bàsicament, destinades a tasques de manteniment, i també es deu a la feina de les 235 persones que hi treballen.

Josep Castellà Formiguera

El cronista de Tàrrrega

Josep Castellà Formiguera

Tot i que insisteix que ell només es limita a explicar la realitat, si es fa un balanç de la seva extensa carrera (més de 2.000 articles publicats) trobem el denominador comú que s'ha dedicat a rescatar de l'oblit històries, antics costums i festes, entitats, famílies i publicacions de Tàrrrega. I és que tal com ell assegura el "targarinisme" ha estat la seva obsessió al llarg dels seus gairebé 95 anys de vida. Una tasca que el va fer mereixedor, entre altres reconeixements, del Premi Culturàlia l'any 1999.

Text i fotografia: Marta Cortina

Quan i com comença la seva relació amb la premsa?

Des de ben jovenet que m'agradava molt escriure i tenia moltes inquietuds culturals, de manera que ben aviat, cap a l'any de 1925, vaig començar a col·laborar assíduament amb Crònica Targarina. També en aquella època, un grup de joves vam fundar el moviment cultural La Palestra, mitjançant el qual vam impulsar nombroses activitats culturals. Quan va venir la República vaig ser el fundador, redactor i, pràcticament col·laborador en tot, del periòdic La Ciutat, el que després ha recuperat ERC de Tàrrrega. Ja, llavors, alguns dels meus articles van aparèixer a la premsa de Lleida.

Però, de sobte, va venir la Guerra Civil i es va estroncar tot...

A mi la Guerra Civil em va enganxar fent la mili a Barcelona, ja que jo era de la lleva del 34. A diferència de la resta de regiments, però, el nostre, comandat per Antonio Sanz de Neira, no es va sublevar, amb la qual cosa un cop acabada la guerra, em vaig haver de refugiar a França. D'aquí, vaig passar a l'exili a Andorra fins que vaig poder tornar a Catalunya, a Barcelona, però, perquè a Tàrrrega no m'ho permetien.

I durant aquests anys d'exili forçat de la seva estimada ciutat, continuava escrivint?

És clar que sí. Mentre vaig ser a Barcelona, col·laborava amb el Correo Catalán i, posteriorment, quan ja era a Tàrrrega i de la mà de Manuel Ibàñez Escofet, amb el Tele/Express, al Diario de Barcelona i a Barcelona Deportiva.

Això sí, sense cobrar ni un cètim, com en totes les meves col·laboracions, i sempre tocant temes referents a Tàrrrega.

Durant les hores mortes, passava moltes estones a l'Ateneu i a la Biblioteca de Barcelona on estudiava i, sobretot, llegia llibres sobre la Guerra del Francès

Però va arribar un dia que va poder tornar...

Cap a finals del 1944, l'alcalde franquista de torn em va donar permís per poder tornar a Tàrrrega amb la meua família, als que només havia pogut visitar en comptades ocasions. De seguida vaig prosseguir amb la meua activitat cultural i, al cap de poc, a col·laborar amb Nova Tàrrrega, on sempre he escrit tret dels períodes que em vaig dedicar a la política.

Com definiria el seu estil periodístic?

El meu era, i continuarà sent fins el dia que deixi de publicar articles, un periodisme social, molt diferent del que es fa ara, que és bàsicament de succés. Sóc un periodista antic, que faig allò que em va ensenyar l'Ibàñez Escofet: un periodisme positiu, favorable a les persones. Jo parlava de costums i de records, de les festes majors, dels mercats, de les persones, dels periòdics i de les famílies de Tàrrrega de la primera meitat del segle XX, de coses que ja no existeixen, però que mereixen ser recordades. Alguna vegada també he dedicat articles a altres poblacions, com Agramunt, Verdú, Bellpuig o Vilagrassa. Malgrat tot jo no he estat mai periodista professional perquè no he cobrat mai un cètim pels meus articles. Sóc, simplement, un periodista aficionat.

Per tant, la seva feina es podria incloure dins el que ara es coneix com a recuperació de la memòria històrica?

Jo m'he limitat a escriure la veritat del que passava a Tàrrrega, res més. Això sí, malgrat que la meua il·lusió ha estat comunicar als targarins coses que jo sabia i que alguns no podien saber, escriure sobre famílies de les que ja no se'n recordava ningú o d'altres esdeveniments, jo no m'he considerat mai un historiador. Mentre he pogut m'he documentat, a través de llibres i arxius, i he buscat les fotografies pertinents, ara, com que gairebé no em puc moure, em valc de la meua memòria i de l'ajuda del meu fill Josep.

Una passió per Tàrrrega que també va transmetre durant un temps per les ones radiofòniques?

Des dels inicis de Ràdio Tàrrrega i fins que vaig entrar a l'Ajuntament, vaig fer una secció gairebé diària que s'anomenava Latidos de la Ciudad, on explicava, periodísticament, tots els esdeveniments socials de la ciutat i dels pobles del voltant. Primer, als anys quaranta, ho feia d'una manera directa, però quan va sortir el magnetòfon, ho deixava gravat.

La major part de la seva carrera la va fer sota el franquisme, va tenir molts problemes amb la censura?

Com tothom en aquella època, tant les meves cròniques escrites com radiofòniques havien de ser en castellà, tot i que jo escrivia perfectament en català. Tret d'això, com que jo no escrivia de política, sinó de persones, no vaig tenir

cap problema. A banda, també lleigeixo i parlo l'anglès i els francès.

Malgrat tot devia ser bastant autodidacta, per què durant la seva època escolar tot devia ser en castellà i això dels idiomes no estava tant de moda com ara?

Ho he sigut, d'autodidacta, però també cal reconèixer que el batxillerat d'aquella època era molt dur, però també molt bo. Ens ensenyavem unes assignatures complicadíssimes que ja no es donen avui en dia. Crec que apreníem molt més que el jovent d'ara. L'anglès els vaig estudiar a Barcelona. A casa nostra erem comerciants i a mi em van enviar a una acadèmia a aprendre'l, tant és així que algun client m'havia arribat a dir que escrivia un anglès molt correcte, acadèmic. Més endavant vaig descobrir que hi havia alguna diferència entre l'anglès britànic i l'americà, i vaig començar a llegir literatura americana. A casa tinc centenars de llibres en anglès i en francès, un idioma que també vaig aprendre a través de la lectura.

Ha parlat del periodista i del comerciant, però també hi ha el polític?

Una vegada, degut a la passió que sentia per Tàrrrega, uns amics aragonesos hem van pronosticar que un dia em farien alcalde de Tàrrrega, i així va ser. Jo vaig començar la meua trajectòria política com a regidor. Va ser arran d'aquest entusiasme que les associacions familiars hem van proposar per a l'Ajuntament. Al cap d'uns anys, coincidint amb la transició em van nomenar alcalde (1974-1979). Durant aquest època es van fer coses tan importants com la Fira de l'Automòbil i la Fira del Teatre, que només va tenir els vots a favor d'UCD i CiU. Amb el temps i veient la importància que ha agafat me'n sento una mica responsable, i ara la meua temença és que ens la copiïn. Com a bon targarí, he defensat sempre les coses de Tàrrrega a capa i espasa.

Una altra vessant professional és el de secretari de la comunitat de regants de Tàrrrega, una feina que després li va ser reconeguda amb la Medalla al Mèrit Agrícola (1976).

Jo vaig ser un dels impulsors del Canalet o del canal de l'Alt Urgell. Durant bona part de la meua vida he batallat molt perquè els pagesos de Tàrrrega poguessin regar. En aquella època (anys 50) ja reclamàvem a Madrid la construcció d'un nou embassament al Segre (Rialb) per portar l'aigua a aquestes terres de Tàrrrega que van quedar excloses del canal d'Urgell per problemes de cota. La seva resposta era que tinguéssim paciència, que el projecte per portar aigua a l'Urgell i la Segarra era viable i, per tant, arribaria tard o d'hora. Primer vam aconseguir, mitjançant una sentència del Tribunal Suprem, que l'Urgell ens deixés regar d'octubre a maig, i ara, finalment, veiem com comença a avançar el Canal Segarra-Garrigues, que estic segur que portarà molts beneficis a Tàrrrega. 🍷

Cabanes de volta

El patrimoni amagat de Vallbona

Text: Marta Cortina
Fotografia: A. Marcos

Tot i que el monestir cistercenc de Vallbona de les Monges ha contribuït a situar al mapa aquesta petita localitat de l'Urgell, els seus camps amaguen un patrimoni, potser molt menys vistós i reconegut, però que és una impressionant manifestació d'allò que s'anomena arquitectura popular, és a dir, feta per unes classes populars amb pocs més coneixements que la lògica i l'experiència: les cabanes de volta.

Una petita excursió pel terme de Vallbona i el dels pobles veïns, Nalec, Rocafort i Omells, posa al descobert una vintena de cabanes de volta, que malgrat el seu estat d'abandonament romanen encara visibles. Segons explica un dels membres de l'entitat Amics de l'Arquitectura Popular, Marnel Ayats, aquestes estructures no han estat mai apreciades perquè eren simples cabanes on el pagès hi guardava les eines, els animals o s'hi aixoplugava, un element més del paisatge d'una localitat de secà com també ho són els bancals, la vinya o els cereals. Malgrat tot, aquestes cabanes, algunes amb 150 anys d'antiguitat, presenten estructures molt diverses i complexes amb la característica comuna d'estar cobertes per una volta, ja sigui de canó o apuntada.

En l'origen d'aquestes construccions es conjuguen diversos factors. D'una banda, la necessitat de tenir un espai on arrecerar-se i guardar el bestiar, i de l'altra, un cert auge econòmic, degut a l'alt preu de l'oli, que va fer que alguns pagesos es poguessin permetre contractar algú que els hi construís la cabana. A finals del segle XIX i principis del XX, l'olivera era el cultiu predominant d'aquesta zona, propera a les Garrigues i a la Conca de Barberà, seguit de la vinya i del cereal.

Ayats comenta que, segons el que s'ha transmès de generació en generació, a Vallbona hi havia dos mestres o espe-

cialistes, perquè en realitat eren pagesos i paletes, que es dedicaven a treballar la pedra seca i a construir aquests aixoplucs. Tot i les petites dimensions, entre 20 i 30 metres quadrats, aquesta era una feina que requeria molta paciència i destresa. D'una banda, perquè no sempre sortien a la primera i de l'altra perquè el sistema constructiu consistia en fer casar les pedres sense cap altre element que la pressió que exercien entre elles. La majoria de cabanes estan "adossades a la paret", amb la qual cosa el constructor només havia de fer pujar tres parets. Un cop tenia aixecades les dues laterals, venia el pas més complicat: construir el sostre de volta. Per tal de sostenir les primeres pedres, s'omplia de terra l'espai que quedava entre les parets, de manera que es col·locaven les pedres de la volta des de fora, sense poder veure el resultat. Quan s'havia completat l'estructura, era el torn de treure la terra i esperar que el treball meticulós donés el seu fruit, i que la pressió i la cura a

Algunes amb 150 anys d'antiguitat, presenten estructures molt diverses i complexes amb la característica comuna d'estar cobertes per una volta, ja sigui de canó o apuntada.

l'hora d'encaixar les pedres sostingués la volta. La mateixa terra que s'utilitzava per construir la volta es col·locava damunt la cabana per tal d'impermeabilitzar l'edifici. Ayats assenyala que la clau està en la base, ja que la bona construcció de les parets laterals és la que ha d'aguantar la volta. "Mai la frontal -puntualitzà-, ja que aquesta s'aixecava després".

La majoria d'aquestes edificacions es-

tan ubicades al centre de la finca, encaixades en un bancal, aprofitant un desnivell natural del terreny. En molts casos, les cabanes són un petit forat en un marge construït amb pedra seca. Al terme de Vallbona alguns d'aquests marges tenen una simetria perfecta, tant pel que fa a l'alineació de les pedres com a la seva forma.

La senzillesa d'aquestes construccions, però, no està renyida amb el seu valor patrimonial, ja que són l'expressió de l'arquitectura de les classes populars, pensada per a un ús concret i feta amb els materials disponibles a l'entorn més immediat. És per aquest motiu que des dels Amics de l'Arquitectura Popular se'n reclama la seva protecció i divulgació. "Fins ara no hem tingut massa sort. Malgrat tot, aviat tornarem a iniciar les converses amb l'Ajuntament per tal de realitzar alguna actuació", comenta Ayats.

De fet, a l'oficina de turisme de Vallbona la informació sobre les cabanes de volta del terme es limita a un

pòster amb imatges, sense cap referència concreta sobre la seva ubicació. Des del punt de vista de Manel Ayats, una ruta per aquestes construccions seria el complement ideal a les visites que es fan al monestir cistercenc de Vallbona. "A més, la visita a les cabanes es pot completar amb informació sobre el paisatge i la fauna i la flora d'aquest entorn", apunta.

L'altra gran preocupació de l'entitat és l'avançat estat de deteriorament d'algunes d'aquestes cabanes. L'abandonament dels camps, sumat a la poca valoració d'aquest patrimoni, ha contribuït a la degradació d'aquests habitatges, molts dels quals estan sent 'atacats' per la vegetació que s'obre pas entre les seves pedres i posa en perill la seva estructura. Segons Ayats, la seva recuperació passa per una conscienci-

aquestes actuacions, creu que s'hauria d'arribar a un acord amb els propietaris perquè permetessin l'entrada a les respectives finques per tal que es poguessin visitar les cabanes.

Finalment, Ayats destaca la necessitat de realitzar un inventari que permeti conèixer amb exactitud el número de cabanes i les seves característiques i dimensions. "Ens hauriem d'emmirallar en les Garrigues on s'ha fet un estudi molt exhaustiu sobre aquestes construccions, i a partir de qual està previst fer un projecte de promoció turística", ressalta.

Molí fariner

També oblidades en un indret del municipi descansen les restes de l'antic molí fariner de Vallbona. Mig soterrat a causa de la constant acumulació de sediments, encara es pot veure entre la vegetació que ha crescut en aquest punt la part superior de l'edifici. De la seva estructura en destaca la volta de canó que cobreix l'edifici. Tot i que l'aspecte és semblant a la de les cabanes de volta, el treball de la pedra i les seves grans dimensions denoten l'existència d'un disseny previ i la mà d'un professional. En aquest cas, a més, les pedres estan collades aamb una pasta feta amb argila i calç, material amb el que també es revestia les parets. El molí està situat prop del Maldenell, un afluent del riu Corb, d'on recolliria l'aigua a través d'una sèquia.

Segons Manel Ayats, aquest molí s'hauria construït durant l'Edat Mitjana, encara que la falta d'un estudi no permet determinar una data amb precisió. ☺

La clau està en la base, ja que la bona construcció de les parets laterals és la que ha d'aguantar la volta.

ació dels propietaris de les finques on es troben aquestes edificacions, una tasca que "hauria d'anar acompanyada d'una compensació econòmica". El manteniment d'aquestes cabanes, explica, passa per una neteja i per cobrir la teulada amb una capa de terra. Aquesta senzilla actuació n'evitaria les filtracions d'aigua i la proliferació de les males herbes. Un cop realitzades

Descobreixen dues noves torres al poblat del Molí d'Espígol

Les excavacions que el Museu d'Arqueologia de Catalunya (MAC) ha dut a terme al poblat del Molí d'Espígol de Tornabous han posat al descobert dues noves torres encastades a la muralla de l'acròpoli. Aquestes noves estructures se situen a banda i banda de la torre que ja s'havia destapat en anteriors campanyes, amb la qual cosa, segons el responsable de les excavacions, Jordi Principal, no es descarta que n'hi pugui haver més, cada determinats metres, al llarg del perímetre d'aquesta fortificació.

La campanya d'enguany, que va finalitzar el passat 21 de setembre, tenia com a objectiu destapar un nou tram de la citada muralla. Aquest recinte, conegut com acrópoli, té la peculiaritat que es va edificar anys després de la construcció del poblat, cap al 400 a.c. Malgrat tot, els arqueòlegs encara no tenen clara la seva funció, ja que podria respondre a raons defensives o a una qüestió de prestigi. Principal comenta que la primera de les possibilitats implicaria que aquest espai fos l'últim reducte del poblat, mentre que la segona respondria al desig d'un grup d'habitants de diferenciar-se de la resta i demostrar el seu prestigi social. Un cop finalitzats els treballs de camp, és el torn d'analitzar les restes materials extretes, com ara ceràmica i metalls, i realitzar esbossos del poblat i la memòria de campanya, amb la qual cosa la feina dels arqueòlegs es prolongarà, encara, durant uns quants mesos. Tot i que aquesta campanya només ha durat tres setmanes, el MAC ja té a punt un Pla Director on es fixa la programació científica i els canals de difusió dels estudis i del jaciment per als propers anys, així com la previsió d'inversió, que se situa al voltant de l'1.200.000 euros. Amb tot, falta que el Departament de Cultura hi doni el vist-i-plau.

El Molí d'Espígol és, en opinió de Principal, el jaciment ibèric "més important de les terres de Lleida", tant

per la grandària (ocupa més d'una hectàrea) com pel període d'ocupació. A més, afirma, era el poblat més important entre els ilergetes.

Pel que fa a l'estructura de la resta del poblat, cal destacar que s'han documentat dos fases de creixement, ja que s'han descobert les restes d'una muralla primitiva que va ser enderrocada per donar cabuda a les edificacions que s'havien edificat extramurs. Un creixement que va obligar, en conseqüència, a construir una nova muralla. Fora d'aquest segon perímetre també s'ha documentat un barri suburbà habitat per artesans que treballaven el metall i un camp de

d'interpretació en un edifici pròxim al jaciment. Des d'aquí es duran a terme tallers, visites al jaciment i altres activitats didàctiques per tal que els escolars coneguin d'una manera lúdica com vivien els ilergetes, la tribu que habitava les terres de Lleida entre els segles VI i II a.C.

Paral·lelament, s'editarà un catàleg amb informació sobre el jaciment, que servirà per complementar els tallers que es realitzaran al centre d'interpretació. La previsió és que el centre realitzi activitats pels escolars els dimarts i els dijous, mentre que els caps de setmana es continuaran fent les visites guiades al poblat obertes a tothom.

Centre d'Interpretació

Per tal de difondre la tasca dels arqueòlegs i la dimensió històrica del Molí d'Espígol, l'Ajuntament i el MAC tenen previst obrir en breu un centre

Excursió a La Rioja i ciutat de Burgos

(La Rioja)

Ens sorprengué la humilitat del barri antic de la capital, Logroño, així com l'estat d'abandonament i poca cura en què es troba, en contrast amb la puixança i esplendor de la part nova, que també sofreix el fenomen del fort desenvolupament immobiliari.

El més significatiu però, fou la visita a unes macrobodegues molt modernes, que es visiten de forma guiada com un

museu, i que ens deixaren bocabadats per les dimensions, tecnologia i qualitat que tenen.

L'endemà anàrem a fer la visita a Burgos. Fou molt curiós el camí, doncs, en bona part va paral·lel al Camí de Sant Jaume o Ruta de Santiago, i tot i que no deixà de ploure, no paràrem de trobar o veure pelegrins i caminants al llarg del camí.

Una parada a Santo Domingo de la

Calzada, ciutat típica del Camí de Sant Jaume, que es desenvolupà just al ser parada d'aquesta ruta. És impressionat la Catedral on destaca el retaule de l'altar major obra de l'escultor Damian Forment, que feu també el del Pilar de Zaragoza i el del Monestir de Poblet. És curiosa la llegenda del gall i la gallina, que rubriquen amb la presència física d'un gall dins la catedral, que de tant en tant canta; és molt xocant sentir aquest cant en aquell recinte.

Ja no cal dir que la catedral de Burgos impressiona; és un fet innegable i molts l'han vist més d'una vegada. El detall curiós en aquesta visita fou el guia que, si bé es veia que n'estava enterat, el pitjor es que se'l feia, i això provocà alguna espurna de tensió, especialment en la visita a la Cartoixa de Miraflores, que val la pena de conèixer, especialment per les escultures que hi ha al seu interior.

I, finalment, la passada per Sòria, on fent honor a la seva fama de fredosa, ens rebé amb una intensa nevada, que no ens privà de visitar la Catedral i l'ermita de San Saturio, d'estil barroc feta dins la roca, vora el riu Duero que travessàrem amb una intensa pluja.

CONSELL COMARCAL
DE L'URGELL

CICLE DE CONFERÈNCIES

DONA

INFORMA'T

PARAULES DE DONA

3 OCTUBRE 07 - BELLPUIG

La nova llei de dependència: avis, infants, discapacitats...

A càrrec de Carme Monsó - Infermera

Data: dimecres 3 d'octubre a les 20 h

Lloc: Teatre Armengol de Bellpuig

24 OCTUBRE 07 - TÀRREGA

Llengua, enviar i rebre

A càrrec de Màrius Serra - Escriptor

Data: dimecres 24 d'octubre a les 20 h

Lloc: sala d'actes de ca n'Aleix de Tàrrega

7 NOVEMBRE 07 - BELLPUIG

La Maternitat d'Elna

A càrrec d'Assumpta Montellà - Historiadora

Data: dimecres 7 de novembre a les 18 h

Lloc: sala de cultura de Bellpuig

7 NOVEMBRE 07 - AGRAMUNT

La Maternitat d'Elna

A càrrec d'Assumpta Montellà - Historiadora

Data: dimecres 7 de novembre a les 20 h

Lloc: sala d'actes del Casal Agramuntí

16 NOVEMBRE 07 - BELLPUIG

Un home de paraula

A càrrec d'Imma Monsó - Escriptora

Data: divendres 16 de novembre a les 20 h

Lloc: sala de cultura de Bellpuig

21 NOVEMBRE 07 - AGRAMUNT

La nova llei de dependència: avis, infants, discapacitats...

A càrrec de Conxita Tarruella - Infermera

Data: dimecres 21 de novembre a les 20 h

Lloc: sala d'actes del Casal Agramuntí d'Agramunt

22 NOVEMBRE 07 - TÀRREGA

Educar de molt bon humor

A càrrec de Carles Capdevila - Periodista

Data: dijous 22 de novembre a les 20 h

Lloc: sala d'actes de ca n'Aleix de Tàrrega

Per a més informació:

Consell Comarcal de l'Urgell · C. d'Agoders, 16 · 25300 TÀRREGA · Tel. 973 50 07 07

Organització:

Consell Comarcal de l'Urgell

Generalitat de Catalunya
Institució de les Lletres Catalanes

Col·laboració:

Associacions de dones
de la comarca de l'Urgell

Ajuntaments d'Agramunt, Bellpuig i Tàrrega

Institut Català de les Dones

Oficina Comarcal de Turisme de l'Urgell
carrer Agoders, 16 - 25300 TÀRREGA - Tel. 973 500 707
turisme@urgell.cat www.urgell.cat

la cui- na

La Secció de Gastronomia del Centre Cultural us proposa per aquest semestre una recepta ideal per cuinar els cargols acabats de recollir després d'un dia de pluja típic de la tardor.

Les persones interessades a participar en les activitats que organitza la secció gastronòmica, cal que es posin en contacte amb l'Isabel Ormeño, al telèfon 973 311 320.

Cargols a l'estil de la iaia Dolors

Recepta de Ramona Bosch Reig

Ingredients:

Cargols
Oli
Sal
Llorer
Timó
1 bitxo.

Vinagreta:

Alls
Tomàquets
Oli
Vinagre
Pebre

Preparació:

Per començar es netegen ben nets els cargols. Tot seguit es posen en una paella amb el foc molt baix perquè surtin tots. Quan són morts, s'hi posa la sal, l'oli, el llorer, una mica de timó i el bitxo, i es deixa coure a foc lent.

Un cop s'hagin begut l'aigua que deixen anar després de rentar-los, estiguin ben secs i només quedi l'oli, ja estan fets.

Per fer la vinagreta:

Primer es piquen els alls; s'hi afegeix el vinagre, l'oli, el pebre i els tomàquets a quadrets petits.

10ns premis culturàlia

El Centre Cultural de Tàrrrega convoca els Premis Culturàlia '07, aquesta és la desena edició amb les següents modalitats:

1_A l'artista o escriptor. 2_A l'entitat per la seva acció social i cultural. 3_A la realització arquitectònica. 4_A la persona per la seva actuació cultural i ciutadana. 5_A la persona o entitat comarcal que s'ha distingit per la seva activitat cultural i promoció de la comarca.

Fins al 10 d'octubre 2007 es poden proposar al Centre Cultural persones o entitats que puguin merèixer els premis indicats, al carrer Piques, 1. El 22 d'octubre 2007 es reunirà el jurat per escollir els premiats d'aquest any, que es donaran a conèixer a través dels mitjans de comunicació. El 24 de novembre 2007 es farà l'entrega dels guardons acreditatius d'aquests premis durant el sopar-gala que tindrà lloc al restaurant La Granja, a Tàrrrega.

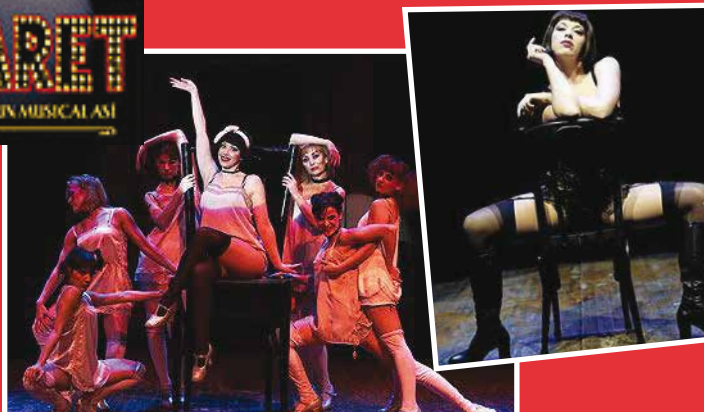
EXCURSIÓ A BARCELONA

Diumenge 11 de novembre

Excursió anual del Centre Cultural a Barcelona. Al matí, visita a llocs d'interès de la ciutat, el lloc del dinar està per concretar, i a la tarda, al teatre Apolo veurem la representació musical "Cabaret".

Informació: 973 310 150 (Pep Vall)

Inscripcions: Cistelleria Grau (C. Santa Anna)

agenda

octubre 07

Octubre

Divendres Dia 5

Inauguració de l'exposició benèfica "Art i vida" al Museu Comarcal de l'Urgell (carrer Major, 11)

Divendres Dia 5

Cine Club La Lloca: "Cuatro minutos" de Chris Kraus (Alemanya, 2007) Amb Monica Bleibtreu, Hannah Herzsprung i Sven Pippig.

A 2/4 d'11 de la nit, a Cinemes Majèstic (Avda. Catalunya, 54). Preu: 5 €

Dissabte Dia 6

Festa del barri del Casc Històric.

Ruta secreta al casc històric: el call jueu (A les 6 de la tarda, des de la plaça Major).

Pregó de la festa (A les 7 de la tarda, al Museu Comarcal de l'Urgell). Sopar de germanor i ball popular (A 2/4 de 10 de la nit, a l'Espai MerCAT)

Diumenge Dia 7

Sortida ciclista: Peregrinació a Montserrat amb la Penya Barça de Tàrraga. A les 7 del matí, des de la plaça del Carme.

Diumenge Dia 7

Mercat mensual de segells, monedes i pins. Durant tot el matí, al vestíbul del Teatre Ateneu (plaça del Carme, 12).

Diumenge Dia 7

Teatre infantil: "Flipa!!!" amb Mago Manu. A 1 / 4 de 7 de la tarda, al Teatre Ateneu (plaça del Carme, 12). Preu: 4 €

Diumenge Dia 7

Berenar de Mans Unides: actuacions del grup d'havaneres Boira i els alumnes del Gyas Club de Tàrraga. A les 7 de la tarda, a l'Espai MerCAT (plaça de les Nacions sense Estat, s/n). Preu: 5 €. A favor de projectes humanitaris a l'Àfrica

Dijous Dia 11

El Documental del Mes: "Nömadak TX" de Raül de la Fuente (Espanya, 2006)

Viatge arreu del món de dos músics que toquen la txalaparta amb l'objectiu de fusionar el so característic d'aquest instrument de percussió amb ritmes d'altres ètnies i cultures. A les 9 del vespre, al Gat del Rosal (Avda. Onze de Setembre, s/n).

Preu: 2 euros (estudiants presentant carnet: 1 euro)

Dissabte Dia 13

Correllengua 2007 a Tàrraga: Cercavila amb La Fal·lera Geganterera, Esbart Albada i batBATuka.

(A les 5 de la tarda, des dels jardins de l'Ateneu). Espectacle infantil amb Jordi i xocolatada popular amb l'Agrupament Escolta

(A les 6 de la tarda, a la plaça Major). Concert amb Dr. Calypso, Herois de la Catalunya

Interior i Punxadiscos Pilòs (A les 11 de la nit, a l'Espai MerCAT).

Diumenge Dia 14

Sortida ciclista: Tàrraga Sant Guim de la Plana-Guisona-Les Pallargues - Agramunt-Tàrraga (70 km). A 2/4 de 9 del matí, des de l'estació de Renfe.

Diumenge Dia 14 doble sessió teatral: "Jugant tot fent teatre" a càrrec de la secció infantil de BAT.

"Rituals" a càrrec del Grup de Teatre BAT (comèdia) A les 7 de la tarda, al Teatre Ateneu (plaça del Carme, 12)

Divendres Dia 19

Cine Club La Lloca: "Fast Food Nation" de Richard Linklater (EUA, 2007) Amb Greg Kinnear, Patricia Arquette, Ethan Hawke i Kris Kristofferson

A 2/4 d'11 de la nit, a Cinemes Majèstic (Avda. Catalunya, 54). Preu: 5 €

Dissabte Dia 20 Mercat de les Antiguitats i les Arts

Tota la tarda, al carrer del Carme.

Dissabte Dia 20

Cicle de Cinema Infantil en Català: "Shrek Tercer"

A 1 / 4 de 7 de la tarda, a Cinemes Majèstic (Avda. Catalunya, 54). Preu: 3,5 €

Dissabte Dia 20

Temporada de Teatre 2007-2008: "Passat el riu" de Joe DiPrieto. A càrrec de Companyia La

Perla 29 Direcció d'Oriol Broggi. Amb Àngels Poch, Jordi Banacolocha, Marissa Josa, Jaume Pla, Anna Alarcón i Xavier Ripoll.

A 2/4 d'11 de la nit, al Teatre Ateneu (plaça del Carme, 12).

La temporada 2007-2008 es completarà amb Un dia d'estiu a càrrec de la Cia. Manacorina Independent (3 de novembre); La millor nit de la teva vida en una producció del TNC (1 de desembre); El Chou! de Xavi Castillo (15 de desembre); el Monogràfic de Joaquim Serra amb l'Esbart Dansaire de Rubí (16 de desembre); La revelació de Leo Bassi (12 de gener);

dansa contemporània amb J'arrive! de la Cia. Marta Carrasco (26 de gener); i La plaça del Diamant en una adaptació també produïda pel TNC (15 de febrer). Més informació: www.tarrega.cat/teatre-ateneu

Preus dels abonaments: 95 € (platea) - 85 € (lloger) - 72 € (amfiteatre). A la venda a partir del dilluns 8 d'octubre.

Preus de les entrades: 18 € (platea) - 16,5 € (lloger) - 15 € (amfiteatre). A la venda a partir del dilluns 15 d'octubre.

Descomptes habituals a taquilla per a Carnet Jove, Carnet +25, socis TR3S C, estudiants, majors de 65 anys i grups de més de vint persones. Punts de venda Taquilles del Teatre Ateneu: Dies feiners, de

19 a 21 h., fins al dia 19 d'octubre Els dies de funció, des d'una hora abans de la representació.

Diumenge Dia 21

Sortida ciclista: Tàrraga-Sant Martí de Riucorb - Belltall - Vallbona de les Monges - Maldà - Bellpuig - Tàrraga (70 km)

A 2/4 de 9 del matí, des de l'estació de Renfe

Diumenge Dia 21

Subhasta de l'exposició benèfica "Art i vida" A les 12 del migdia, al Teatre Ateneu (plaça del Carme, 12)

Subhasta de les peces integrants d'aquesta mostra col·lectiva de pintura, escultura, ceràmica, orfèbreria i fotografia, la qual s'ha exhibit els últims dies al Museu Comarcal de l'Urgell.

Diumenge Dia 21

XIX Cicle Coral de Tardor: concert inaugural A les 7 de la tarda, al Teatre Ateneu (plaça del Carme, 12)

Diumenge Dia 21

Sessió de ball amb l'Orquestra Glacé - Inauguració de la nova temporada A les 7 de la tarda, a la Sala de Festes La Granja (carrer de La Granja, s/n) Preu: 6 euros amb consumició inclosa

Diumenge Dia 21

Sessió de ball amb l'Orquestra Glacé - Inauguració de la nova temporada A les 7 de la tarda, a la Sala de Festes La Granja (carrer de La Granja, s/n) Preu: 6 euros amb consumició inclosa

Dimecres Dia 24

Cicle de Conferències "Dona, informa't"

"Llengua, enviar i rebre" a càrrec de Màrius Serra, escriptor. A les 8 del vespre, a Ca N'Aleix (plaça del Carme, 5)

Dissabte Dia 27

Cicle de Cinema Infantil en Català: "En Doraemon i el petit dinosaure".

A 1 / 4 de 7 de la tarda, a Cinemes Majèstic (Avda. Catalunya, 54) Písku. Preu: 3,5 €

Dissabte Dia 27

Tàrraga sona a jazz: concert de Xavi Maureta Condició Humana A les 11 de la nit, a l'Espai MerCAT (plaça de les Nacions sense Estat) Preu: 6 euros (Amics de l'Atac de Jazz, TR3S C, Carnet Jove, Carnet + 25, estudiants: 3 €)

Diumenge Dia 28

Teatre infantil: "Marina al País de les Clavegueres" amb Dreams Teatre A 1 / 4 de 7 de la tarda, al Teatre Ateneu (plaça del Carme, 12). Preu: 4 €

Diumenge Dia 28

Sessió de ball amb Montse & Joe Trio. A les 7 de la tarda, a la Sala de Festes La Granja (carrer de La Granja, s/n) Preu: 6 € amb consumició.

Dimecres Dia 31

Kastanyada 2007: concerts de Mazoni i Pastorets Rock A les 12 de la nit, a l'Espai MerCAT (pl. de les Nacions sense Estat). Entrada gratuïta

Sortides i activitats del Centre Cultural de Tàrraga

OCTUBRE

21 octubre. Sortida a l'entorn de Montgai, Butsenit i Ventoses. (visita a unes interessants bodegues)

NOVEMBRE

11 novembre Excursió cultural a Barcelona: visita a la ciutat i assistència al teatre musical "CABARET", al teatre Apolo.

18 novembre

Sortides a l'entorn del Pilar d'Almenara, Almenara, Canal d'Urgell i Castellserà.

24 novembre

Gala Premis Culturalia - Al

restaurant La Granja, a 2/4 de 10 vespre.

16 desembre. Sortides a l'entorn, Montornès, Masdebonia i Verdú.

31 desembre. Revetlla de Cap d'Any. (El proper número més informació)

Recordau!

Els dimecres, a 2/4 d'onze del matí, programa a Ràdio Tàrraga.

El primer diumenge de mes: al vestíbul de l'Ateneu, mercat de segells, monedes i pins.

El tercer dissabte de mes: mercat de les antiguitats i les arts.

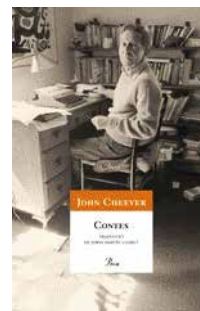
Llibres

John Cheever

Contes

Edicions Proa Traducció de Jordi Martin

Per primera vegada es publica en català l'antologia de les millors narracions de Cheever a través de les quals fa un retrat de la societat nord-americana. La seva mirada capta amb gran riquesa de matisos els problemes matrimonials, les aspiracions d'una classe mitjana que viu per damunt de les seves possibilitats, la solitud dels perdedors, però també la gràcia que reben els que

mantenen la fe i l'esperança per damunt de totes les misèries de la vida.

Jed Rubinfeld

La interpretació del crim

Edicions 62 Traducció d'Albert Torrescana

L'autor pren com a punt de partida l'única visita que Sigmund Freud va realitzar a Nova York per imaginar la història d'un assassí en sèrie que té com a protagonista el psiquiatra. Davant la mort violenta d'una de les joves més riques de la ciutat i l'atac a una altra noia, la policia demana a Freud que psicoanalitzi aquesta

última per tal que recuperi la memòria i ajudi a esbrinar la identitat de l'agressor.

www.llibres.cat

IMMOLLAR

Zafira d'immobiliària,
interiorisme i regal

mollerussa

16|17|18 novembre
2007

organitza:

FIRA DE
MOLLERUSSA

centre
de disseny

col·labora:

Diputació de Lleida

Generalitat de Catalunya

AJUNTAMENT DE MOLLERUSSA

Cambra de Comerç
de Lleida
Delegació Mollerussa